

Starý proletářský básník k mladému:

*Pozoruj s úžasem,
že s revolučním zápasem
jsi nesrost dostatečně.
Tvůj veršik chlapecký
city a citečky
se vésti dává věčně.*

Mladý k starému:

*Kolikpak tobě bylo let,
když opěval jsi nader květ
jak zřídlo anarchie?
Z citů a citečků,
nestyd' se, holečku,
i proletář časem rád žije...*

Starý:

*Ha há! Ty dojista
jsi špatný marxista,
tvé třídní vědomí kleslo.*

Mladý:

*Nekleslo. Myslím však,
budiž to tak či tak,
že báseň není heslo.*

(Sršatec III, č. 26, str. 3, 10. května 1923)

*My, jedině povolání kritici proletářského umění
ze svých redakčních míst, jsme společně toho domnění,
že dostalo se na scesti vlivem Eiffelky, Paříže,
Samé lásky, Teigeho a námořníků, jak ještě níže
dokážeme. Mladí básníci nechtějí poslouchat našich
ideologických rad,*

*proklínat civilizaci a na dráty si hrát,
nechtějí opěvovat v baladách tovární ulice,
jež přece mohou dát umění nejvíce,
líčit dělníku život jeho těžký, by jej osvěžili po práci,
ba, tito mladí si místo vniterných pohledů dělají jen legraci
a obracejí se k žlutému, hnědému, černému plemeni,
a proto my, jedině povolání kritici proletářského umění
ze svých redakčních míst, když jsme už dlouho reptali,
posléze svorně jsme tento traktát sepsali.*

*Umění musí býti vážné. Jen vážností svou
nadchne tu duši lidskou a přebohou,
musí být plně vnitřných pohledů srdce, a svojí hutností
dokázat musí, že bylo psáno z vnitřní nutnosti.
Námětem musí být dělník hynoucí, bída a nemocnice,
přejetý člověk a podobně. Verš budiž hloubavý.
Jen těmito básněmi se dělníci nejlépe pobaví.
Žrak tvůj budiž jen upřen na komín, jenž z předměstí vykvétá,
to ostatní nemá už významu a krása světa buď prokletá
ve verších dvou, třech, či celé ve sloce
a dělníci, předčasně vysáté ovoce,*

*Jimž v továrnách svět zastírají okna mléčná,
zkrátka celá ta masa ti bude za milimetr ulice nesmírně vděčná,
nesmíš jim říci, že svět je veliký a že ho lze pro ně dobýt,
nejdřív si prostěradlo do oken dej a pak začni verše robit,
tím do nitra se víc a více ponoříš a zachováš-li tuto versi,
pak budeš šťastně psát jak abatyše Kunhuta, Herder a Percy.
Exotiky se chraň! Nebuď ni nejmenší v tvých věcech její ozev!
Exotiky se chraň! Pro Krista Pána, Ježíš, Marja, Josef!
A nebuď dobrodružný. To jen mládí bývá.
To máme za sebou, ať lety nebo citově,
a v dobrodružnosti se exotika skrývá.
Těž netanči! Buď vážný a neměj žádných radostí,
neb věz, že revoluci oddalují nám lidové slavnosti.
Do kina nechod! Jest to buržoazní výmysl,
tak jako mosty, viadukty a vůbec technický průmysl.
Však abys přece zůstal ve svých básních trochu nový,
ne k Apollinairovi, svůj poměr ujasni však k Ibsenovi.
Na formu dbej. Umění tvůrčí bez formy jest jenom z pěny...
V baladách piš a verš tvůj budiž ukázněný.
Jen věci vznešené a citové se neměň.
O jídle nepiš. My, jedině povolání kritici
proletářského umění,
než bychom po revoluci
jedli cos jiného než burty s cibulí (dbej naší rady!),
radši bychom umřeli hlady.*

(Sršatec III, č. 27, str. 4, 17. 5. 1923)

Měkké duše soudružské, které rozplývají se samou láskou, považují svou „hudbu v duši“, tlumočenou světu verši více nebo méně dobrými, za světobornou věc a mají strach ze skutečné revoluce stejně jako z drzého hesla porušujícího klid té neb oné loužičky, chystají se, jak se zdá, propuknout v srdceryvný nářek: Umění je v nebezpečí! Neboť řekne-li se, že v dějinných okamžicích, které prožíváme a v nichž dělnická třída je povinna všecko své úsilí věnovat sociálnímu zápasu, jehož cílem je revoluce, dobytí moci proletariátem a vybudování proletářského státu, není dělnické třídě a uvědomělému proletariátu zhora nic po umění, které ukolébává příjemně mládence a panny a lechtá neméně příjemně ješitnost nesčetných „znalců“ a „literárně i umělecky vzdělaných“ maloměšťáků, a že proletariát potřebuje dnes také umění jen jako zbraň a nástroj revoluční — je to veliká blasfémie, je to ohrožení umění, je to konec umění.

Nezbývá nám než pokrčit rameny. Na faktu, že dělnická třída jako celek je velmi cizí skutečnému umění, protože třída vládnoucí olupovala ji až dosud velmi metodicky o možnost získat podmínky a předpoklady kulturního života, nedá se mnoho změnit. Rovněž nelze mnoho změnit na tom, že umění dnes proletariátem dosažitelné je proň velkou většinou buď nepřátelský zjev z protivného tábora, nebo nebezpečný jed z vůle protivníkovy, naporující se před ním nebo poťouchle kazící